UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nvclevs Coppensteinivs Conceptvvm Prædicabilivm In Dominicas Festaqve omnia per Annum

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1624

In F. Omnivm Sanctorvm. Gaudete, & exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis. Matt. 5.

urn:nbn:de:hbz:466:1-51556

Visual Library

1. Tim. 4. *Exemplo esto fidelium in verbo, in cõuersatione.*

Hypocritæ sucus. Succus Hypocritæ: 1. Plut. l. de perfect. mor. *Græci verborum magni Philosophi; sed vita & moribus leuissimi.* 2. In quos Solonis est scomma notũ, apud Plut. *Vos semper pueri estis; senex autem Græcorum nemo.*

Peroratio. Tales hodie concionatorum quidam garruli, sed ignari, aut vita leuiculi: in vmbone Apostoli, in vita apostatæ. Quales apud Ez. 8. senes, tergum altari obuertentes, soles orientem respectãtes. Hunc adorant qui mundi florem palpant ad gratiam loquentes potentibus sæculi: aut luxuriam sectantes vsque ad canos annos, plus quam iuuentus perdita.

At S. Iudas hoc Domini attendit Mat. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.*

IN F. OMNIVM SANCTORVM.

Gaudete, & exultate, quia merces vestra copiosa est in cœlis.
Matt. 5.

ARcem, 2. Reg. 5. Sion munitissimam tenentibus Iebuzæis, Dauid obsidens, præmium proponit cuiq; se fortissime gesturo. Ita Deus in expugnatione regni cœlorum, amantis vim pati; ad quod aditum dæmones vndique obsederunt; id ipsum tantum quantum præmium proponit vincentibus: & iam victores dantur in exemplum.

Nos

I. *De bonorum operum merito ac pretio.*
II. *Quanta beatorum sit beatitudo.*
III. *Qualis sit eadem.*
IV. *De octo beatitudinibus generatim.*
V. *De Paupertate spiritus.*
VI. *De mitibus, & patientibus.*

PARS I.

De bonorum operum merito, ac pretio.

I. BOnorum operum mercedem certam S. Scriptura spondet. 1. Rom. 2. *Reddet vnicuiq; secundum opera sua.* 2. Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* 3. Sap. 10. *Reddes iustis mercedem laborum suorum.* Ier. 31. *Erit merces operi tuo.* 4. Istud illustre, Prou. 11. *Impius faciet opus instabile: seruanti autem iustitiam merces fidelis.* *Opera bona sunt meritoria Salutis æt.*

Iustus enim Deus nostros pro seselabores exantlatos fallere nescit. 1. Non, vti de Laban Iacob queritur, Genes. 31. *Totis viribus seruiui patri vestro: sed circumuenit me & mutauit mercedem meam decem vicibus.* Non sic: Sed Psalm. 141. *Fidelis in omnibus verbis suis: & sanctus in omnibus operibus suis.* 2. Non, vt Pharao diurnis fessos laboribus sub vesperum iussit flagellari; *Exod.* 3. Sed *Matth.* 20. mercedem dari. 3. Non, vt queritur Dauidiis, 1. Reg. 30. *Puer Aegyptius ego sum, seruus viri Amalecitæ. Dereliquit autem me Dominus meus quia ægrotare cœpi.* Non sic Deus: Nã Ps 36. *Iunior fui; etenim senui: & non vidi iustum derelictum; neque semen eius quærens panem.* *Quia fraus in Deo nulla.*

Quin Eccl. 36. in fidem & iustitiam eius confidens ait: *Da mercedem sustinentibus te: vt Prophetæ tui fideles inueniantur.* Imo, iniustus audiret: si mercedem negaret iustis. Nam *promissum cadit in debitum.* At Heb. 6. *Non est iniustus Deus: vt obliuiscatur operis vestri.* *Sed mera iustitia.*

Hinc spe certa plenus, 2. Timoth. 4. *Bonum certamen certaui, cursum consummaui: in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ; quam reddet mihi Dominus iustus iudex.*

Hem! Iustitiæ? Vnde? An non Luc. 17. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quæ debuimus facere, fecimus?* Ita quidem, *quoad meri-* *Remunerãs cũ misericordia.*

meritum de condigno. Nam sic, Romanorum octauo. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.*

De Congruo. Veruntamen, *quoad meritum de congruo*, suis se promissis obligauit DEVS: Ierem. 31. *Erit merces operi tuo*: Vt dicere ei possis, Matth. 20. *Nunquid ex denario conuenisti mecum?* Luc. 10. 1. Timoth. 5. *Dignus est enim operarius mercede sua.*

Ex Merito Christi. Quæ opera nostra. Emendat. Taceo, quod merita nostra Christi meritis innitantur: vt, qui suis, fecit pretium & nostris. 1. Vt enim Elisæus, 4. *Regum* 2. immisso in aquas Ierichuntinas sale, ex amaris, sterilibus, noxiis, reddidit suaues, fertiles, salubres: Ita Christus opera fidelium sale passionis suæ condiuit, vt Patri sint accepta, Deoq; digna.

2. Custodit. 2. Exterminator primogenitorum in Aegypto Angelus, quarum postes domuum sanguine vidit Agni signatos; eas innoxius pertransiit. *Exod.* 12. Sic opera nostra Christi meritis imbuta gratiam vitæ merentur.

3. Remunerat. 3. Rom. 2. *Reddet vnicuique secundum opera eius: iis quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt; vitam æternam.* 4. Ita *Ezechiel.* 9. Signati in frontibus signo Tau, erant immunes à nece: non signati, necabantur. Sic opera vitæ sunt, quæ ad Crucis se merita referunt: mortis, quæ vanitatis.

4. Sibi assignat.

5. Vestit. 5. Manus Moysis nuda, *Exod.* 4. erat leprosa: at in sinum iussu Dei reducta; erat & speciosa, & pretiosa miraculorum operatrix. Ergo, Eccles. 9. *Quicquid manus tua potest, instanter operare* in Christo Iesu. 6. Aeneus serpens, *Num.* 21. humi iacens nulli erat salutí: at in crucem sublatus, vitæ erat, vel respectus duntaxat. *Natura filii iræ sumus*, & opera nostra mortua ac velut pannus menstruatæ. At in Christo, Vita nostra, omnia possumus.

6. Eluat.

Ab Naaman, Principe Syro, 4. *Reg.* 5. quam copioso, tam & leproso: nullum acceptare dignatus est munus Elisæus: At simul ac mundatus aquis Iordanis erat; iam vltro benedictionem ei impertiit: Ita ex natura Isa. 64. *facti sumus, vt immundus omnes nos &, quasi pannus menstruatæ, vniuersæ iustitiæ nostræ.* Tinge autem eas passione IESV; iam quid Deo gratius mundatis Sanguine Iesu? 7. *Mundat*

8. Promouet. 8. Sunt opera nostra, vt vasti globi tormentarij, qui per se sunt pondera terræ: at inclusa, & excussa tormentis, feruntur fulminis instar. Ex intentione operantis, assumente puluerem meritorum CHRISTI, opera nostra bona regno cœlorum vim faciunt: ita volente Deo.

9. In honorem vertit. 6. Aurum, argentum, & gazæ Aegyptiorum destinata erant idololatriæ: vt deuenerunt in manus Israelitarum; mox digna sunt, quæ Tabernaculo conficiendo deseruiant. *Exod.* 36. 37. Charitas est Christianorum, quæ excoquit, imo vertit etiam operum scoriam in aurum. Et hinc *gaudete, & exultate: quoniam merces vestra magna est in cœlis.*

PARS II.

Quanta Beatorum sit beatitudo.

Est beatissima. I. INeffabilis? Incomprehensibilis, inquam, Beatitudo est. 1. Cor. 2. *Nec oculus vidit: nec auris audiuit; nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se.* 2. S. Cyprianus Epist. 58. *Quæ erit gratia, quanta lætitia; admitti, vt Deum videas? honorari, vt cum Christo salutis ac lucis æternæ gaudium capias? Patriarchas omnes, Prophetas, Apostolos, & Martyres salutare? Cum iustis ac Dei amicis in regno cœlorum, data immortalitatis voluptate gaudere? Sumere illic, quod nec oculus vidit, &c.*

1. Ex consortio.

2. S. Thom. par. 1. q. 25. 6. ad 2. An con-

1. Ex obiecto Deo.

dita posset Deus condere meliora? Respondet. Quædam forte in accidente: at Beatitatem in re nulla. Quia hæc est Ipse. 3. Bene ergo Boetius. *Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus.*

2. Ex bono infinito.

5. Et Moysi Deus, Exod. 33. *Ostendam tibi omne bonum*: quasi dicat. In orbe hoc meram intueris vmbram. Ibi videbis glorioſa corpora, non tantum ſolis inſtar fulgentia; qualia Danieli, *cap.* 10, & Ioan. *Apoc.* 1. ſunt viſa: ſed quæ ipſum ſint lumen. Videbis Cherubinos; non ænigmaticos ſupra propitiatorium; *Exod.* 25, nec pannatos, elatos, vt Iſaias, *c.* 6. ſed puros Spiritus; videbis Angelos non vt Abraham, Loth, Iacob, &c. ſpecie humana. Me Ieſum videbis; non in Rubo, *Exo.* 3. non in turbine, vt Eliæ ſum viſus 3. Reg. 18. *ſed facie ad faciem.*

4. Ex disparatis Inferni.

4. Infernus omne malum oſtendit: Mundus bonum malo intermiſtum: Ego *oſtendam tibi omne Bonum.*

1. Exploratores terræ promiſſæ vuas &c. oſtenderunt, *Num.* 13. 2. Ezechias Rex Legatis Babylonijs theſauros ſuos, 4. *Reg.* 20. 3. Aſſuerus, *Eſth.* 11. Satrapis regiam magnificentiam: 4. Satan *Mat.* 4. Chriſto mundi regna omnia: Aſt *Ego oſtendam tibi omne bonum*: id eſt Philoſophis, *Omne Ens, & Verum.*

5. Et mundi.

5. Mundus oſtendit *Ens*; ſed tranſitorium: *Bonum*, ſed fucatum: *Verum*; ſed falſum. Veteramentarius eſt ac Scrutarius mango, cuius omnes Categoriæ decem, ac merces vitium habent. Vnde monet Rex, Pſ. 4. *Filii hominum vt quid diligitis vanitatem; & quæritis mendacium? Scitote, quoniam Dominus ipſe eſt Deus.*

6. De conſertio.

II. At Vos, ô Diui, *gaudete, & exultate*: Et vero quam *merces copioſa eſt*? 1. Ibi, ſcribit S. Baſilius Magnus: *Ibi Angelorum millia primorum parentum conuentus, Apoſtolorum ſedes, tribunalia Prophetarum, Patriarcharum ſceptra, Martyrum coronæ, iuſtorum laudes cumulatiſſime ſpectabuntur.*

1. De vtil. Ae.

2. Aug. 22. ciu. c. 30. *Quanta erit illa felicitas vbi nullum erit malum: nullum latebit bonum: vacabitur Dei laudibus: qui erit omnia in omnibus.*

3. De bono infinito.

3. S. Proſper lib. 1. de vita Contem. cap. 2. *Futura vita creditur beate ſempiterna, & ſempiterne beata. Vbi eſt certa ſecuritas: ſecura tranquillitas: tranquilla iucunditas.*

4. De diſparatis.

4 S. Fulgentius Epiſt. 6. cap. 4. *Quis non illius vitæ deſiderio præſentem vitam deſpiciat? Illius abundantia has diuitias exhorreat? &c.*

5. S. Gregor. homil. 37. *Si conſideremus, quæ & quanta ſint quæ nobis promittuntur in cœlis: vileſcunt omnia quæ habentur interris.*

Ergo labore acquirenda.

III. Quare 1. Vt mater Machab. lib. 2. cap. 7. *Peto nate, vt aſpicias ad cœlum, terram, & omnia quæ in eis ſunt, & intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus; ita fiet, vt non timeas carnificem iſtum.* 2. Quin ipſe Ieſus Hebr. 12. *propoſito ſibi Gaudio ſuſtinuit Crucem.*

Talium tanta.

Quam illa erit *merces copioſa*? Quærunt filiæ Sion à Sponſa, Cant. 5. *Qualis eſt dilectus tuus, ô pulcerrima mulierum?* Reſpondet ea. *Dilectus meus candidus, & rubicundus: electus ex millibus. Caput eius aurum optimum: comæ eius, &c. Totus deſiderabilis.* 2. IESVS verbo totum dicit, Matth. 25. *Intra in gaudium Domini.* 3. Iterum Ioann. 12. *Vbi* Ego ſum; *illic & miniſter meus erit.* Quid ni igitur *gaudete & exultate.*

PARS III.

Qualis Beatorum ſit beatitudo?

Similitudines.

I. *Merces copioſa erit*: ob æternitatem: ob perfectionem, quæ eſt Eſſentia Dei. In hac vna ſunt omnia. 1. Si tranſiens è domo ſordes eiici videres; haſce propius inſpiciens, eſſe pyropos, gemmas, aurum cognoſceres: attonitus cogitares: quæ ergo & quantæ opes intus erunt? Quam felices domeſtici: Ita è cœlo, ex Deo hæc creata ſunt eiecta. Intus qualia? Audi Pſaltē, 83. *Beati, qui habitant in do-*

1. Dubium infinito.

mo tua Domine! In sæcula sæculorum laudabunt te. Ergo *gaudete & exultate.*

2. Deside-rio. 2. *Copiosa.* Quia eius obiectum Deus. Quid hoc? Mirum non foret si Regem prodeuntem admirabundi intuerentur viri vulgares; quibus tanta maiestas insolita, nec visa vnquam: At si eam aulici, qui semper cum Rege conuersantur, similiter admirarentur, &c. quid de tanta illius maiestate diceres, quam nunquã satis admirari possent? At ipsi Angeli desiderant indefinenter intueri Deum, &c. nec admirari, vel laudare desistunt.

3. De consor-tio. 3. Dic obsecro Christiane; scribit S. *Chrysost. Epist. 5. ad Theod lapsum.* Si in theatrum introductus videres consessum Regum, procerum splendidissime ornatorum, apparatumq; inexplicabilem: In horum medio autem Monarcham cũctis augustiorem, quite ad se euocare sessum, vt omnia cum ipso eadem communia haberes: an tardares? Quid non ageres, ad ipsum vt te penetrares? Quem te feliciorem duceres? Ita Deus in cœlo agit; Ipse iustorum est beatitudo. Ergo *gaudete, & exultate.*

Horsese negant beatum. II. Quid igitur tibi, *Tertulliane*, voluisti *lib. 4 contra Marcionem ca. 34.* vt in abstruso mundi angulo, ad vsque extremum iudicium iustorum animas delitescere diceres? In cœlo requiescunt beatæ. 2. Quid vos hæretici Armenij? Qui in cœlis animas degentes quidem; sed visione Dei priuatas esse ad vsque iudicium extremum fingebatis? Teste *D. Th. de erroribus Græcorum*, 3. quid Vigilantius, *teste Hier.* somniat; quid Petrobrusiani &c. quod exclusas cœlo fabulemini, vsque dum Christus veniat ad iudicium? 4. Quid *Luthere*: quod dormire, & nostra nescire diceres? ad *cap. 25. Genes. 5.* Non dum cœlo receptas comminiscitur Corn. Agrippa, *lib. 3. de occulta Phil. 6.* Quid tibi vis *Caluine*: vt *li. 3. Inst. cap. 25. §. 6.* gloriã Diuis cœlo abneges, ceu nugas metas?

Refutata. 1. Vel Christum audite: Ioan. 17. *Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum: Vt videant claritatem meam, quã dedisti mihi.* 2. Apostolũ *Phil. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

Beati curãs nostra. 3. In cœlo nostra sciunt Diui, ac curãt. 1. Baruch. 3. *Domine omnipotens Deus Israel, audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccauerunt ante te.* 2. Onias, 2. *Mach.* 15. Pontifex, dudum mortuus, ab Iuda tamen visus est multum orare pro populo. 3. Epulo. *Luc. 16.* vel in inferno pro fratribus orabat Abraham.

Negans impii. 1. Et tu Vigilanti, Sanctorum intercessionem negabis? 2. Copronyme Imp. tu edicto eandem prohibebis? 3. Et vos V Valdenses, V Viclefitæ, &c. Lutherani, Caluiniani, &c. damnabitis eandem? 4. Damnant eam & Mahometani: *Azoara 49.* At non S. Ioannes; Apoc. 7. *Vidi*, inquit, *turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gẽtibus, tribubus, & linguis, stantes ante thronum Dei.* At hãc impia turba videre nequit.

Patet vndique cœlũ. Hem! Vbique patens ducit ad astra via: attamen *Apoc. 21.* visa est Ierusalem cœlestis portas etiam habere XII. Ne vsquam non foret aditus.

Differunt Beati accidentaliter. III. Ergo beati ibi omnes: sed non æqualiter omnes. 1. *Vt enim stella differt à stella, in claritate: Sic & resurrectio mortuorum.* 1. Cor. 15. 2. Vt in deserto, Exod. 16. *Mensi sunt ad mensuram Gomor: Nec, qui plus collegerat, habuit amplius; nec, qui minus; reperit minus: Sed singuli iuxta id, quod comedere poterant, congregauerunt.* Manna significat beatitudinem. Vt Apoc. 2. *Vincenti dabo manna absconditum.* Et de fruitione huius est, vt de illius: æqualiter; attamen cuique pro suo appetitu sapiebat.

3. Ioseph, *Genes. 43.* ad mensam collocarat

carat fratres ordine ætatis: in hoc discrimen erat; nõ in tractatione ad mensam, quæ æqualis, *Biberunt & inebriati sunt cum eo.* Iesus est Ioseph iustus, nos fratres; meritis diuersi. Ps. 35. *Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ.*

4. Veruntamen, Dan. 5. *Vnusquisque secundum suam bibebat ætatem* honorum, ac meritorum: Vt in regio Assueri epulo factum: Sic & Isai. 5. *Pascentur agni iuxta ordinem suum.* Et Psalm. 35. *Torrente voluptatis tuæ potabis eos.* 5. *Homo quidam nobilis,* Luc. 19. *abijt in regionem longinquam accipere sibi regnum, & reuerti. Vocatis autem X. seruis suis dedit eis X. mnas: & ait: Negotiamini, dum venio.* Reuersus alium super plures, super pauciores alium ciuitates constituit, pro mensura lucri. Ita in retributione cœlesti *dabitur vnicuique secundum opera sua.*

PARS IV.

De octo Beatitudinibus generatim.

I. OCto ad beatitudinem vias signat Dominus: Paupertatem; Mansuetudinem; Luctum; Sitim iustitiæ: Misericordiam; Mundaciem cordis; Pacem; Patientiam. De hisce passim in Sacris Literis. 1. Ezechiel. c. 40 templum vidit augustum, quadrangulare, plenum prodigiis: ad quod per octo gradus ascendebatur. Ita. &c.

Figura. *1. Gradus octo templi.*

2. Iacob, *Gen.* 28. saxo indormiens vidit scalam, quæ hac cœlum, terram illa tangebat: & Angeli in ea sus, deque scandebant. Hæc scala est octo beatitudinum. eius vna extremitas est: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram:* Altera; *Beati, qui persecutionem, &c. ipsorum est regnum cœlorum.*

2. Scala Iacob.

II. Athenienses solebant certis diebus liberos per vrbem circumducere; ac notare quo genere artis quisque delectaretur; vt illi demum applicaretur. Si quis staret ad officinam polionis arma admirans: si alius ad bibliopolium: si ad pictoriam alius, alius ad sutoriam subsisteret; eius istuc indolem propendere ac genium augurabantur. Ita hodie circumducimur spectatores Paupertatis, Mansuetudinis, Luctus, &c. Si quo horum forte maxime simus oblectandi; vt supplicemus, ac saluemur. Enumera beatitudines singulas, ac per Octopoeiam propone.

Delige, quã ex octo ditigas maxime.

Iosue *cap.* 6. cingens Iericho sexcentis millib. hominum, eos monet, rem fortiter gerant: mandat, ne, stratis clangore buccinarum mutis, porta principe intrent, (compressioni cauendæ:) sed recta, quo loco stetissent, irruant. *Regnum cœlorum* est ciuitas, & *vim patitur*; clangente prædicatione, eius valla ruunt, murique, ab Satana, mundo, carne circumdati. Verum plures in id ingressus ostendit hic Dominus; non vult eadem intrare omnes; neu quid cuiquam incommodi accidat.

Via ad ciuitatem plurez.

Vetus Hebræorum traditio est; Israelitis mare rubrum transeuntibus, id XII. locis diuisum fuisse: vtquæq; tribus recto passu transiret: Sic Orig. Tostatus in Exo. 14. Genebr. in Psal. 135. *Qui diuisit mare rubrum in diuisiones.* Ita eductos ex Aegypto peccatorum nos ducit per varias Euangelij vias: & has præcipue octo.

Via per mundum plures.

PARS V.

De paupertate Spiritus.

I. BEati *Pauperes* voluntarij, amore Dei, non coacti. idiotæ, fatui. Sic Glossa. 1. Qualis erat, qui orat, Psalm. 85 *Inclina Domine aurem tuam, quia inops & pauper sum ego.* Vbi Augustin. ita. *Pauper non erat, cum Rex esset: sed interius pauper erat: Multi exterius pauperes sunt, qui intus diuites sunt desiderio.* 2. *Tanquam nihil habentes; & omnia possidentes.* 2. Cor. 6.

Pauper spiritu. *1. Diues omnia est.*

3. Hem,

1. Securus à periculis est.

3. Hem, quam securus est portus Paupertas? Non metuit pyratas, non Syrtes, non breuia, ridet tempestates, toti insultat oceano. Educit suos, vel inuito hoc. Testis Ionas. Nautæ, *Ionæ* 1. merces eiecerant, vt vitam seruarent: Exonerate in vitæ nauigatione inutilia pondera terræ; vt cœli teneatur vita.

2. Immunis à vitiis.

3. Quæ Elisæus vasa repleuit oleo, in domo Sunamitidis; vacua prius erant. *Sint* & nostra vacua prius ab carne; terra, mundo; quam oleo gratiæ queant opleri. Mirum! Paupertate temporaria emi diuitias æternas?

3. Vacuus à passionibus.

4. *Non datur motus in vacuo*: vt Philosophi docent. In vacuo à vitiis, concupiscentiis, &c. animo non datur motus inconstantiæ, perturbationum, &c. Hisce diuites in mundo expositi agitantur arundinei.

4. Certus quando gratia.

5. Luna deliquium nunquam patitur, nisi dum plena est. Atque tum etiam ab sole abest longissime. Ita neque in animo contingunt ecclipses vacuo, &c.

5. Beatus & pauper.

II. Quare 1. Eccl. 31. *Beatus vir, qui inuentus est sine macula; & qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Quis est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua.*

6. Miraculum est.

2. Certe *S. Chrys. hom. 27. in 2. Cor.* fatetur, contemtum mundi ac diuitiarum miraculorum esse pene maximum: Vt, qui præter naturæ cursum ac vsum, ex Dei gratia sola fiat, homo autem Dei fit instrumentum, dum sponte paupertatis amplectitur consilium.

7. Iobs similis.

3. Idem Iobum fecit admirandum; qui, cum ignis, fulmina, elementa, & homines coniurassent in vnum; dicebat: cap. 1. *Nudus egressus sum de vtero matris meæ; & nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum*, quasi dicat: Quid me affligam? Nil etiam seruare, vel auferre potui. At vero Religiosi isto superant Iobum; quod non expectent, donec sua ipsis Satan, casus, hostisue rapiat, sed ipsi sibi sunt tortores sui ac raptores, præueniunt ministros illos Dei.

4. Vere suus ac liber.

4. *Beatus*, ait Sanctus Augustinus: *Quem delectat vera libertas; is ab amore mutabilium liber esse appetit.* Qualis Seneca. *Vaco*, ait, *mi Lucili; vaco. Et vbicunque sum; meus sum. Rebus enim non me trado; sed commodo*, quasi dicat: Non vendo libertatem meam; nec subiugo me rebus: non iis cedo iure meo.

5. Subque protectione Dei est.

5. Ionæ 4. *Parauit Deus hederam, & ascendit super caput Ionæ; vt esset vmbra super caput eius, & protegeret eum, laborauerat enim: & lætatus est Ionas. Et parauit Deus vermem; & percussit hederam, & exaruit.* Hedera sunt bona temporalia; quæ ad murum, vel arborem piorum assurgunt sensim, at sine hoc adminiculo humi reptant sordida: *Sub* hisce terreni dormiunt, lætantur, æque ac ipsa sordidati: At iusti sub educta alte hedera; vt Ionas. Vtrique breue. Nam Christus, qui de se ait: Psal. 21. *Ego sum vermis vitæ breuiculæ; & non homo* superbus & iniquus. Isque radicem mundani viroris depascit ore, dum dixit: *Beati pauperes.* Hinc omnes pij hederam, mundique opes, aridas & exsiccas semper æstimarunt.

PARS VI.

De mitibus, & Patientibus.

I. Beati mites, iniuriam placide perpetientes. 1. Matthæi 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Discite, nō mundos condere, miracula patrare, manna pluere, rupes in aquas soluere: sed rancorem exuere, &c. 2. *Et Moyses vir mitissimus.* Num. 12. 3. Et Deus, Psalm. 85. *Tu Domine suauis, & mitis.*

Maledicti ergo sæui: &c. Ad vos non

Iracundus est. *1. Rabiosus.* spectat cœlum; sed rabiosus orcus Cerberi. Qualis iracundus? 1. Iob 41. *De naribus eius ascendit fumus ollæ succensæ.* Hæc ebulliens sordes è fundo sursum agit: ita cholera sordes cordis. Vt cum Ieremia *cap.* 1. dicere queas: *Ollam succensam ego video:* cum percitum ira vides.

2. Damnosus. 2. Vt grando, meteorologica impressio est, tantoque decidit impetu, vt *sternat agros, sternat satalæta, boumque labores:* canit Virg. Ita cholera, percitiæ phantasiæ impressio, sternit propriam conscientiam, & fratris animam contristat. De Cholericis dixeris, Psalmo 148. *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum pars calicis eorum.*

3 Inquietus. 3. Mons Olympus altitudinis est tantæ; vt fulmine, turbine, &c. non tangatur: horum enim regionem excedit. Ita heroici sunt animi mites, vt illis passionibus non sint obnoxii.

4. Vastator. 4 Grando, *Exod.* 9. segetes; fructus, pecora, perdidit tota Aegypto; Gessen terram Israelitarum non attigit. Ita sua iracundis ira stragem edit potentiarum animæ, ac virtutum: Gessæ mites ab ista immunes sunt. Quare *Beati mites.*

5. Turbator animæ. 5. Ira, vt turbo est. Ezech. 1. *Ecce ventus turbinis venit ab Aquilone.* Vt igitur ventus è deserto irruit in domum Iob, *cap.* 1. angulisq; concussis quatuor, sua vnius ruina oppressit omnes liberos Iobi. Ita animæ virtutes naturales quatuor Prudentia, Iustit. Temp. Fort. quatiuntur ab ira; vt sæpe simul omnia bona opera ac merita pereant euersa & obruta. Vere igitur heroica virtus Benignitas est.

1. Afflictiones beant. *II. Beati qui persecutionem patiuntur.* Regia virtus est tolerantia afflictionum. Sine hac nulla vnquam vlli animæ salus facta est. 1. Act. 14. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum.* 2. Cor. 4. *Hoc leue tribulationis nostræ immensum gloriæ pondus operatur in nobis.*

Ostendit eos Ioanni Angelus Apoc. 7. *Hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione.* Ergo. *Beati qui persec.* *1. Optandi sunt.*

O Exoptandæ afflictiones! Vt de exoptatissimis dixit Paulus: Gal. 6. *Absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri;* quasi dicat: Glorientur in sceptris Reges, in scientia Philosophi, &c. Ego *in Cruce.*

3. Iacob, quandiu caput in lapidem declinatum habebat, visionem videbat. *Genes.* 28. Ita quamdiu tribulationum lapides capitibus subiectos habemus, cœlestia videmus, viamque ad superos; sentimus & consolationes cœlestes, &c. Beatæ igitur & tribulationes, & earum patientes! *3. Illuminant.*

4. Promittatur mitibus possessio terræ; lugentibus solatium; misericordibus reciproca misericordia; esurientibus saties: At Patientibus, & Pauperibus, regnũ cœlorum datur. *4. Regnare faciunt.*

III. Sed cur id hisce duobus tantum præ cæteris? 1. Vt plurium pater filiarum, sed non æque formosarum; inforimioribus dotem assignat ampliorem; quo elocentur felicius: ita hic Dominus Paupertati ac Patientiæ voluit consultum. Sicut Laban, *Genes.* 29. lippienti Liæ lautiorem contulit dotem: vt, quæ impares forma, essent & dote: Ita Deus octo pater filiarum Beatitudinum, literas sponsalitias composuit tali, vt scitur, cum discrimine. *Prærogatiuam habet datu à Deo.*

2. Massageris, genti Barbaræ, in more fuit, quotannis puellas, iuuenesque congregare: si quam sibi quis delegisset formosam, certa eam pecunia sibi redimere iubebatur: quæ dein dabatur inuenustioribus in dotem; maritis ea sibi comparandis. Ita hic Christus. Hisce viis animæ Sedes tenuere beatas.

PER-

PERORATIO.

QVare vt Moyses *Num.* 13. per exploratores terræ promissæ fructus varios plebi sub oculos afferri præcepit; accendendis desiderio Israelitis, suspirantibus alias ad Aegypti ollas: ita Dominus, & Ecclesia omnes Sanctorum fructus hodie producit, orexi nostræ prouocandæ, & acuendæ.

Sic Lacedæmonii maiorum suorum celeberrimorum quorumq; imagines, & acta proponebant sæpius; quibus iuuentutem ad similium æmulationem accéderent: Addebantq; titulum: *Si fueritis sicut isti; eritis sicut isti*: Ita hodie Ecclesia in cultu Omnium Sanctorum: addito quasi hoc elogio: 2. Tim. 2. *Si compatimur: & conregnabimus.*

IN DIE COMMEMORATIONIS omnium animarum.

Requiem æternam d nei eis Domine: & lux perpetua luceat eis.

DAuid, 2. *Reg.* 1. audito, Saulem cum robore Israelitarum in montibus Gelboe occubuisse, omnes secum ad luctum tali inuitauit lesso. *Considera Israel pro his, qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclyti Israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Quomodo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?* Et vos inuito. Quomodo ceciderunt tot Pontifices, Imp. Reges, &c. Considerate pro his, qui & quanti mortui, à vermibus exesi sunt? Tot potentes, diuites, honorati, formosi, docti, &c.

Nos

I. *Quod mors sit memoranda.*
II. *Quod mortis memoria sit vtilis.*
III. *De cura pro mortuis.*
IV. *Varia gentium variarum cura in mortuos.*

PARS I.

Quod mors sit memoranda.

ECcles. 14. *Memor esto, quoniam mors non tardat; & testamentum inferorum, quoniam monstratum est tibi*; quasi dicat: Viue, quasi cras moriturus: disponeq; testamẽtum de sepulcro. 1. Visa est Mors *Apoc.* 6. insidere equo pallido; cui potestas data in quatuor orbis oras sæuire gladio: etiã in bestias. Initio orbis cõditi mors pedes inibat tardigrada, vt nongentis annis viuerent mortales. At iam Pegaso fertur, armata, & cum potestate accepta. Hinc vita breuior. *Non tardat.* *Mors aita breuis vita.* *1. Vt Pegasus.*

2. Babyloniis mos erat, inaugurati ac triumphantis Regis ob oculos obiicere quatuor auiculas, quæ in assiduo volatu expirarent: Quo celeris eum mortis monebant circumuolantis. 3. In Papæ inauguratione stuppa coram eo accenditur, ac dicitur: *Pater sancte, sic transit gloria mundi.* 4. Simon Machabæus 1. *Macch.* 13. ad cætera in fratris sui sonathæ occisi insignia in mausoleo, naues quoque sculptas adiecit. Indicio auolantis æui, vitęque fugacis. Huc *Iob.* 9. allusit: *Pertransierunt quasi naues.* *2. Vt auis.* *3. Vt stupa.* *4. Vt naues.*

5. Psalm. 101. *Defecerunt, sicut fumus, dies mei.* Sap. 1. *Spes impii tanquam fumus, qui a vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis vnius dies prætereuntis.* *5. Vt fumus.*

6. Hospitium est mundus. Ministrat; ac etiam sub discessum computat. Discedentium immemor nouos aduenas expectat. Si multum meminit, hoc est: *Fuit hic hospes ille.* Hoc omnia loquuntur epitaphia. *6. Vt Hospitium.*

II. Plato aiebat: Scholam memoriæ de morte sibi constituunt sapientes: At vtraq; obliuionis, stulti. 2. Et vero ita est; Boni viuendo sensim moriuntur; improbi *Memoranda vtraq; est.*